БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт по балканистика с Център по тракология
„Проф. А. Фол"
Вх. № 3240-05-05, 02.05.2023 г.

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Гергана Йорданова Георгиева

член на Научно жури в конкурс за доцент

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.2. История и археология

(Международни отношения на Балканите през XIX век)

за нуждите на секция „Модерни Балкани",

обявен в ДВ бр. 85/ 25.10.2022 г.

Конкурсът е обявен въз основа на решение на Научния съвет на ИБЦТ-БАН (13.12.2022 г., Протокол № 15, т. 4). Научното жури е утвърдено със Заповед № 178 РД-16/14.12.2022 г. на Директора на ИБЦТ-БАН. Всички процедурни действия са съобразени с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в БАН. В конкурса участва един кандидат – д-р Симеон Андонов Симеонов, който отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Д-р Симеон Симеонов е придобил бакалавърската си степен по история в Хайделбергския университет през 2010 г.; има две магистърски степени: по история от Хайделбергския университет (2012 г.) и по обществени науки от Чикагския университет (2015 г.). Докторската си степен Симеон Симеонов защитава в университета „Браун", САЩ (2021 г.).

Професионалният опит на д-р С. Симеонов е свързан с изследователска работа в Центъра за ранни американски изследвания – Филаделфия, САЩ и Института за балканистика с Център по тракология, София. Д-р Симеонов има и преподавателски опит като гост лектор в университета „Браун" през академичната 2021-2022 г.

Д-р Симеонов е член на три научни организации: Общността на историците на ранната американска история; Организацията на американските историци и Общността на историците на американските външни отношения.

Има многобройни изследователски стипендии и грантове за пътуване, свързани с работата му по дисертацията в университета „Браун". Понастоящем участва в два проекта – в единия като член на екипа, а в другия като ръководител: „Епохи на историята – интегриране на генетичните методи в историческите изследвания" и „Империя на

консулите: консулство, суверенитет и империя в дългия деветнадесети век“ – Научна програма „Петър Берон и НИЕ 2021“. Представя доклади на престижни международни конференции в Белград, Лондон, Москва, Филаделфия, Аархус, Ню Орлиънс, Арлингтън, Провидънс, Гранада и София.

В настоящия конкурс д-р Симеон Симеонов представя девет публикации: две монографии, четири студии и три статии.

С безспорен приносен характер е монографията му със заглавие „Франсиско де Миранда на Балканите. Раждането на идеята за независимост на Латинска Америка“. В нея той дава нов поглед към дейността и идеите на този революционер и дипломат и преплитането на съдбата му с Балканите.

В шест последователни глави авторът проследява политическото и идейното му развитие – през католическото образование и участието му в Американската революция; посещението му в Дубровнишката република; пътешествията му в Закинтос, Патра, Коринт и Атина; наблюденията му върху моряците от остров Хидра и мултиетничното общество на Смирна; размислите му върху робството, деспотизма, междурасовите и междурелигиозните отношения в османската столица, както и бележките му върху дипломатическото общество в Истанбул и неговите политически маневри; преживяванията му в Херсон и Крим, където коментира етническата дискриминация и ограничения на свободата на придвижване.

Заключението му е прецизно обобщение на натрупаните в анализа детайли. Представени са наблюдения за глобализацията на света, за връзките между отделните региони, за доминиращата европоцентрична гледна точка. Отново изкристализира представата за Другия – как се възприемаме едни други и как възприемаме самите себе си при сблъсъка с различна от нашата култура. Повдигнат е въпроса дали можем да преодолеем стереотипите си и да си изградим нови представи въз основа на емпиричното знание, което получаваме или си оставаме в изградените от образованието и възпитанието ни рамки.

Д-р С. Симеонов утвърждава тезата за преплетените истории, търси връзката и взаимовлиянията между различните периферии – като например Латинска Америка и Балканите. Вълнуваща е възможността, която ни предоставя д-р Симеонов да проследим промените в мисленето на Ф. де Миранда в процес и да наблюдаваме как се оформят неговите политически идеи. Сблъсъкът с една напълно различна среда, която не покрива

познанията и очакванията му, предизвиква сериозен „когнитивен дисонанс“, както казва автора, и трансформация – освобождаване от чуждото мнение и изграждане на нови представи за чуждата култура, които са много по-осмислени.

Наблюденията върху расизма и несъответствието му с просвещенските идеи допринасят с нов детайл в изграждане образа на западноевропейските и атлантическите елити. Други важни теми, върху които се сблъскват или развиват възгледите на Ф. де Миранда са робството и „упадъчния деспотизъм“ в Османската империя. Именно идеята за деспотичната същност на империите изкристализира във възгледите на Миранда при сблъсъка му с османското управление и бива заложена като основна в по-нататъшната му революционна дейност.

Приносни са изводите за европейската дипломатическа система в столицата на Османската империя. Изследването обръща внимание на изолираността на европейските дипломати. Тяхното доброволно уединение в квартала Пера е предпоставка за изграждане на неточна представа за османската действителност. Доколкото ми е известно, тази особеност в поведението им не се взема под внимание в повечето изследвания, а се акцентира върху добрата им осведоменост и гъстата мрежа от връзки и контакти. Това обстоятелство би могло да доведе до филтриране и сериозно изкривяване на информацията, която получават европейските дипломати и до зависимост от хората, които посредничат в процеса на дипломатическите отношения. Трудът обръща внимание също така на жените в дипломатическите мисии, чиято роля понякога е „от ключово значение за протичането на регулярни международни отношения“.

Много интересен е психологическият подход при осмисляне поведението на Ф. де Миранда. Ще цитирам два откъса, които са показателни: „ясни следи за воайорство, така присъщо на ексцентричните западни представи за Ориента. Търсенето на красотата на черкезките дава ясна индикация, че е запознат с популярните западни представи за интимното пространство на харема, който е неразривно свързан с пазарите за сексуални робини в империята.“ (стр. 106) или „Преобръщането на расовата логика на доминация създава своего рода когнитивен дисонанс у него, изпитвайки разбиранията му за справедлив и рационален обществен ред“ (стр. 102).

Някои от коментираните наблюдения на Ф. де Миранда, според мен, нямат еднакво по тежест значение при съставяне портрета на османското общество, тъй като са породени по-скоро от наблюдението на инцидентни примери, които не е задължително да са представителни за цялото. Подобна, според мен е случката с доброволното

помюсюлманчване на млади гърци.

В заключение ще кажа, че анализът на д-р Симеон Симеонов за ролята на Балканите в кариерата и идейното израстване на латиноамериканския революционер е реален принос в историческото научно поле. Според него Балканите не са „преходен" регион в революционната му кариера, а притежават ключова роля във формирането на революционната му идеология.

Втората книга, включена в списъка с публикации е „Строители на Западния свят: как консулите създадоха модерния международен ред". Д-р С. Симеонов си поставя задачата да разгледа големите исторически промени, случващи се през XVIII и XIX век през ключовата роля на консулите като активни участници в тези събития. Подчертава се тяхната „свободна воля" и техните възможности за влияние и намеса в събитията.

Поставени между империите и революционерите, между метрополиите и колониите, консулите действат нетрадиционно. На практика те са едновременно в системата и извън нея. Възможността им, благодарение на техните институционални позиции, широки бизнес и дипломатически мрежи да осигуряват трите същностни съставки – храни, кредити и оръжия за революциите ги превръща в ключови играчи и ги поставя в състояние да действат по своя собствена преценка.

Отчетена е обаче и разностранността на техните действия. Извън материалния контекст на случването на революциите е разгледана консулската активност на идеологическо ниво. Те развиват мащабна публична дейност, за да легитимират определени революционни или контрареволюционни възгледи. Не са пропуснати и големите управленчески дебати – консулите участват в договарянето на важни теми като държавния суверенитет, гражданството и универсалните човешки права.

Оценена е ролята им в променящия се свят през XIX век. Предефинирането на стария режим превръща света в „глобална система, съставена от много свободно търгуващи и вътрешно интегриращи се национални държави". В тази нова система консулството е абсолютно необходимо за функционирането на глобалните дипломатически и икономически отношения. Така д-р С. Симеонов защитава тезата, че консулите участват в раждането на модерния свят като активни участници.

Забелязва се естествената интердисциплинарна природа на изследването. В него се преплитат различни научни сфери – международни отношения, глобална история и др. Впечатляващ е архивният материал, използван за реконструиране картината на променящия се глобален свят през XIX век: дипломатически архиви от Франция,

Испания, Куба, САЩ.

Очертаващите се основни тематични полета в статиите и студиите му са взаимосвързани предвид акцента в интересите му върху дипломатическата история, но също така маркират редица изключително важни теми в балканската и глобалната история. На първо място д-р С. Симеонов се интересува от мястото и ролята на консулите в голямата дипломатическа игра и в глобалната политика. Той ги поставя на преден план като представя редица свидетелства за широкоразпространената консулска автономия при вземането на важни геостратегически, геополитически и дипломатически решения. Търси взаимовръзката между империите и нациите – твърди, че едните пораждат другите, вместо да се противопоставят. Д-р Симеон Симеонов нарича руските консулства на Балканите „истински имперски лаборатории“ и „инкубатори на национална независимост“. На второ място д-р С. Симеонов разглежда консулските институции в структурно и функционално отношение като проследява процеса на овластяването им с дипломатически функции. На трето място, д-р С. Симеонов излиза извън рамката на балканската история предоставяйки един по-широк поглед. Той (1.) търси връзката на балканските събития с други мащабни световни процеси и явления и разглежда балканските освободителни движения като глобални явления в Епохата на революциите; (2.) подчертава ролята на консулските служби на Съединените американски щати като важен геополитически актьор на балканската дипломатическа сцена през XIX век.

По мое мнение изследванията на д-р Симеон Симеонов определено допринасят за развитието на българската историография с едно по-мащабно разглеждане на историята и установяване на взаимовръзки между процеси и явления в глобалната история и политика. По този начин балканската история през XIX век получава нов смисъл и ново място в световните събития, в „Епохата на революциите“. Изключително важно е, че се обогатяват подходите, теоретичните модели и се разнообразява тематичната рамка, в която се мислят Балканите. На трето място трябва да се отдаде кредит на привличането на непознат, рядко използван в българската историография архивен материал, който обогатява погледа ни към балканската история. Изследванията му се отличават с добра осведоменост, богато историографско познание, познаване на теоретичните модели и широк поглед към случващите се събития. Затова д-р С. Симеонов успява да обхване различни региони и да изгради взаимовръзките между тях. Логично, ключовата дума в

много от неговите изследвания е „преосмисляне“. Гореизброените умения и знания му дават възможност за обогатяване и доразвиване на изводите и наблюденията върху балканската история, за откриване на нови взаимовръзки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Заявявам, че в трудовете на д-р Симеон Андонов Симеонов не откривам плагиатство и не е налице недостоверност на представените от него научни данни. След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни приноси намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на уважаемото Научно жури да изготви доклад-предложение до Научния съвет на Института по балканистика с Център по тракология при БАН за избор на д-р Симеон Андонов Симеонов на академичната длъжност „доцент“, в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология (Международни отношения на Балканите през XIX век).

08.03.2023 г. .....

Велико Търново / доц. д-р Гергана Георгиева /